

ספריי — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קיבוץ
שלישית האור

שנר
ראשון

היב"ז
שמיני

מאמר בראשית ברא - תרצ"א

מכבוד קדושת

אדמו"ר יוסף יצחק

זצוקללה"ה נבג"ם זי"ע
שניאורסאהן

מליובאוויטש

יוצא לאור בפעם הראשונה מגוכתי"ק

על ידי מערכת

"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים וארבע לבריאה
מאה ואחת שנה להולדת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

לעיני

איש חסיד ירא שמים ולמדן מופלג הידר במצוות במסייג

הרהי"ת מוה"ר שניאור זלמן

בן הרה"ח רי נתן ע"ה

גורארי

מנזע מהר"ל מפראג

חתנו של האדמו"ר הרב אי"ה מקאפיטשיניץ

שהיו דור שישי להרב המגיד

זכה לראות ולהיראות ולהתברך משלשה מרבוהייק

מסור ונתון בכל נימו נפשו לכ"ק אדמו"ר מוהר"י

שכתב אליו "ידעתי והנני מתבשר מגודל התקשרותו אלי"

ולכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

שהיו איש אמונו וידיד ביתו

עד שברכו ע"י שוכות זה יעמוד לו וליו"ח עד סוף כל הדורות

וזכה לקירובים מיוחדים ולחיבה יתירה מהן

הצליח במילוי שליחויות שונות בדעת ובנחישות

לנצח נגד כל מניעות ועיכובים מבית ומחוץ

כדי למלאות רצונם הקי

פזר מכספו להדפסת הספרים

של כל רבוהייק הבעשי"ט החי"מ אדמו"ר אדמו"ר

הצ"צ המהר"ש המהרש"ב המהר"י ונשיא דורנו

היו חבר בהנהלה הראשית דאגו"ח העולמית

וחבר פעיל בהנהלת מלי"ח קה"ת תות"ל ועד המסדר ועוד

ממיסדי ועד רבני ליובאוויטש

סגן יו"ר ועד הפועל של אגודת הרבנים דארה"ב

פעל רבות להרמת קרן חבי"ד ולחזוק שכונת המלך

בביסוס בתי כנסיות ובנין מקוואות

ובגמ"ח בכלל ובפרט עבור קניית בתים בהשכונה

זכה להיות סנדק במאות בריתות

מסר שיעור ברבים בוקר וערב במשך עשירות בשנים

עד ימיו האחרונים

זכה שכל צאצאיו הולכים בדרכי רבותינו נשיאינו הקי

ורבים מהם שלוחי המלך

ציפה בכליון עיניים לביאת המשיח

נפטר בשי"ט ביום השבת

א' דראש השנה ה'תשס"ד

ת. נ. צ. ב. ה.

נדפס ע"י בני משפחתו שיחיו

בקשר לסיום הלימוד ששה סדרי משנה

ביום א', א' דרי"ח מרחשון, ה'תשס"ד

כתובתינו באינטרנט: <http://www.torah4blind.org>

פחותה, והיא תחלת העבודה להיות במדריגה האמיתית דעבד ה', אמנם זהו בפרטות הענינים, אבל כללות הכוונה בזה שנעשה לש"ש הוא בכולם בשוה. אמנם המצות הרי יש לכל אחד כוונה והמשכה מיוחדת, וכמו מצות תפילין שהוא לשעבד הלב והמוח שיהי' לבו מוחו מסורים משועבדים ונתונים לה' כל היום, והיינו דבכל היום ובכל עניניו הוא רק כמו ע"פ דרכי התורה, דזהו פעולת מצות תפילין, וכן בשארי מצות שהם כלים ממש. וזהו בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ, דב"ש אומרים שמים נבראו תחלה ואח"כ נבראת הארץ, דשמים הם סוכ"ע והוא קדם במעלה ומדרג' להיותו גילוי העצמות, ואח"כ נבראת הארץ שאור הממכ"ע נמשך מהסוכ"ע, וכידוע דסוכ"ע הוא שרש ומקור הגילויים, וממכ"ע הוא בחי' הגילוי, ושמים הם רוחני' וארץ גשמי', ולכן השמים נבראו תחלה, ובה"א ארץ נבראה תחלה ואח"כ שמים, שהגשמי' הלא התהוותה מאוא"ס הסוכ"ע דכל אשר הפץ ה' עשה, ותומ"צ מלובשים בדברים גשמי' כנ"ל, דהעיקר הם הברורים הנעשים בעבודה למטה דוקא, וחכ"א זה וזה כא' נבראו, שנא' אף ידי וגו' ואומרים הלשון זה וזה ולא כדרך הרגיל שניהם כא' נבראו, דהנה ידוע דתי' זה מורה על הגילוי, והנה ב"ש ובי"ה שניהם מדברים בעניני' ואופן העבודה איך יהי' הגילוי דממכ"ע וסוכ"ע, ובאו חכמים וגילוי דזה וזה, היינו הן הזה דסוכ"ע, והן הזה דממכ"ע כא' נבראו, דקורא אני אליהן יעמדו יחדו, שהכוונה היא התחברות סוכ"ע וממכ"ע, דהתחברות זאת נעשה ע"י התורה שנקראת ראשית, וישראל שנקראים ראשית, והיינו שישראל ע"י התורה מגלים את האמת שהטבע עצמו הוא אלקות. וזהו בראשית ב' רבתי שמורה על הברכה, והיינו הברכה לתורה וברכה לישראל, דתורה וישראל הם כלים לברכה העליונה, והיינו שע"י קביעות עתים לתו' ע"מ לשמור כו', ממשיכים רוב טוב בעולם.

בקב"ע להתפלל בצבור ולקבוע עתים לתורה בכל יום ממש בדרך חק ולא יעבור, ה"ה הולך מדחי אל דחי, ובכל יום מתגבר טרדתו, עד כי מה' ישכח לבו, וכן הישן שינת עצל וכה"ג ה"ז קרוב לאיסור, דשינת עצל מביאה לכמה איסורים ר"ל דעצם השינה שלו אינה כדבעי, ועלול למקרים שונים ח"ו, וגם מביאה לידי איסורים, לעבור על זמן ק"ש ותפלה, והוא באמת הרע דנוגה. וא"כ א"מ מפני מה אינו נחשב זה ג"כ בכלל מצוה, ובפרט שנעשה עי"ז ג"כ בירורים, והרי המצות הן רק תרי"ג ועם זמדר"ר הן תר"ך, ואכילה ושינה לש"ש וכה"ג שנעשים עי"ז בירורים דנוגה אינם בחשבון המצות. אך הענין הוא, דהנה בירורים אלו אינם דומים לבירורי המצות, דבירורי המצות הם מה שנעשים כלים ממש לאלקות משא"כ בענינים אלו. ויובן זה דהנה אנו רואים דבכלים הרי יש כלים מקבלים וכלים פשוטים, וכמו כוס וקערה שהן כלים מקבלים בתוכן אוכלין ומשקין, וכלים פשוטים כמו סכין ומזלג והדומה, שההפרש ביניהם הוא דכלים הפשוטים הן כולם שוין, וכלים המקבלים הרי חלוקים זמ"ז, דכלים אלו מקבלים אוכלין וכלים אלו מקבלים משקין, ובמשקין גופא יש כלי יין שמן חלב ומים, שהם חלוקים זמ"ז בענינים הפנימי. אמנם זהו בכלים, אבל יש דברים שהן רק הכנה לעשות מהם כלים, וכמו הנסרים או המתכת. וההבדל ביניהם הוא דלא מיבעי דכלים המקבלים שהם כלים אמיתים ופנימים, אלא גם כלים הפשוטים הם ג"כ כלים, אמנם חומרי העץ או המתכת הגם שמכינים אותם לעשותם כלי, וכמו שכורתין קורת עץ לנסרים ומחליקין אותו וזהו פעולת דבר ממש, מ"מ אינם כלי עדיין, והן כולם שוים שהכל הוא באופן אחד, וכן כלים פשוטים הם באופן אחד, ורק כלים המקבלים הם מחולקים זמ"ז. והדוגמא מזה למעלה הוא דכלים מקבלים זהו גוף ועצמות הכלי, שהיא כלי לקבלה, והיא בחי' פנימי' הכלי שהיא כמו האור (כמו לחלוחית המוח כו'), ומקבלת בתוכה בחי' פנימי' האור, וכלים פשוטים זהו בחי' חיצוני' הכלי שהוא להשפיע ולפעול חוץ לעצם הכלי, דבחי' חיצוני' הכלי הכל הוא באופן א'.

והענין בזה הוא דהנה פעולת הכלים הם שני ענינים, הא' המשכת אלקות בעולם, והב' המשכת החיות בעולם לצורך קיום מציאות הנבראים וחיותן, והם מהב' בחי' שבכלים, פנימי' הכלי וחיצוני' הכלים, דמחיצוני' הכלים זהו מה שנמשך לחדש הישנות שזהו באופן הא', וזהו מה שבכל יום השמש זורה במזרח ושוקע במערב, ועולם כמנהגו נוהג ככל חלקי הדצח"מ, שזהו מאור וחיות האלקי שבא במוטבע בנבראים, אבל בחי' פנימי' הכלים שזהו להיות בחי' המשכת גילוי אלקות, שיש בזה כמה אופנים שונים באופן ההמשכה. וזהו ההפרש בין חלק הרשות וחלק המצוה, דחלק הרשות הבירורים הן הכל באופן א', ובאמת הרי יש כוונה מיוחדת שצריכים לכוון בכל פועל ומאכל שהאדם עושה ואוכל כמבואר במשנת חסידים, ומי שהוא בעל נפש עושה כן, והם עובדי הוי' בנפשם, ואין זה עדיין הענין להיות מרכבה לאלקי, להיות מדרי' זו, היינו לכוון בכל דבר הכוונה הפנימי' שבוה היא עוד מדרי'

ב"ה.

פתח דבר

לקראת שבת בראשית הבעל"ט, הננו מוציאים לאור - בפעם הראשונה מגוכתי"ק - את המאמר ד"ה "בראשית ברא - תרצ"א", אשר לכ"ק אדמו"ר (מהור"י"צ) נ"ע, שאמרו בש"פ בראשית, בריגא.

מערכת "אוצר החסידים"

עש"ק פ' בראשית, היתשטי"ד
ברוקלין, נ"י.

מאה ואחת שנה להולדת כ"ק אדמו"ר מה"י

(* לתוכן המאמר - ראה ד"ה ביום השמע"צ עטר"ת (סה"מ עטר"ת ע' תרסד ואילך). תרפ"ז (סה"מ תרפ"ז ע' לח ואילך). תרצ"ט (סה"מ תרצ"ט ע' 62 ואילך). ד"ה בראשית ברא תש"ה (סה"מ תש"ה ע' 76 ואילך).

שהמצות הן להוסיף אורות באצ"י, וכת"י וצדקתו עומדת לעד, דלעתיד יהי הגילוי למטה, וא"כ איך אומרים שהן לברר בירורים. אך הענין הוא שיש במצות ב' ענינים, הא' המצות ברוחניות והן המצות העליונות וכמו הקב"ה מניח תפילין, הקב"ה מתעטף בציצית, שהן בחי' המשכות וגילויים, והב' מצות למטה שנתלבשו בדברים גשמי', כמו ציצית בצמר גשמי ותפילין בקלף גשמי שהן לברר בירורים, וע"י המצות שלמטה שהן לברר בירורים הנה נעשה ענין המצוה למעלה, והיינו דע"י המצות שהאדם עושה למטה ומברר בזה בירורי הנוגה, הנה עי"ז הוא המצוה למעלה, וכמארו"ל ע"פ מגיד דבריו ליעקב חקיו ומשפטיו לישראל, מלך ב"ן מצוה לאחרים לעשות אבל הוא אינו עושה, והקב"ה מה שהוא עושה מצוה לישראל לעשות, פי' דזה מה שהוא כבי' עושה המצות זהו ע"י שמצוה לישראל לעשות, שע"י עשייתם דוקא הוא המצות שלמעלה, והיינו דהכח הזה שע"י עשיית המצות למטה, והבירורים שעושים בזה, הנה עי"ז יהי בחי' המצות שלמעלה, הנה זה הוא דוקא בנש"י, והיינו דעצמות א"ס ב"ה בחר בהכלים הללו ונתן אותם לנש"י, כמשל האב המוסר לבנו יחידו חפציו היקרים להשתמש בהם ולעשות בהם רצונו, וטעם הדבר הוא לפי שישראל עלו במח', ומחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר.

וְבִיאֹר הענין הוא, דהנה אי' בספרים דכללות מעשה האדם נחלק לג' חלוקות, חלק המצוה, חלק האיסור וחלק הרשות, הא' הוא חלק המצוה, כמו ציצית תפילין ק"ש תורה ושאר מ"ע דאורייתא ודרבנן, הב' חלק האיסור, כמו שקר לה"ר ורכילות ושאר לאוין דאורייתא ודרבנן, והג' חלק הרשות, שהוא חלק היתר שאינו לא מצוה ולא איסור, וכמו אכילה שתי' שינה משא ומתן ודבורי' שאינם אסורים שהם רשות, אם חפץ בהם יעשה אותם ובאם לאו לא יעשה, ובאמת הנה החלק הזה נחלק לב', ויש שקרוב למצוה, ויש שקרוב לאיסור, וכמו במו"מ שהוא רשות, וכמ"ש ששת ימים תעבוד, דבהששת ימים מותרים בעשיית מלאכה ובמשא ומתן והוא דבר הרשות, וכאשר עושה המו"מ שלו ע"פ יסודי ודיני התורה שהיא כלי טהורה שאין בו גביה אפילו גביבת דעת ויודע האמת אשר המו"מ הוא רק הכלי לפרנסה וברכת הוי' היא תעשיר, הנה אז הרי אינו שייך כלל הדבר אשר עסקו ימנע אותו מלהתפלל בצבור ולקבוע זמן על לימוד התורה, וכאשר גומר עבודתו אז הוא הולך לעסקו, וגם בהלוכו לרגלי עסקו מוחו ולבו נתונים לה' בדביקות, מי שדעתו יפה לחשוב בעניני פנימי' התורה או גליא שבתו', ולכה"פ להיות דבוק באותיות התורה, וגם בהיותו בעסקו בזמנים הפנוים יהי' עסוק בדברי תורה, וכתוב וברכך ה"א בכל אשר תעשה, ככנים הסמוכים על שלחן אביהם שהאב נותן להם מזונותיהם בריוח, והיינו שאינו מוטרד ומושקע בעסקו שהוא בוטח בה' וכוונתו לש"ש, וכן באכו"ש או שינה לש"ש בכדי שיוכל לעסוק כל היום בתורה ועבודה, דהנהגות כאלו בעסק מו"מ ובאכו"ש וכו', הגם שהם רשות, ומ"מ ה"ז קרוב לענין המצוה ונעשה עי"ז בירור דק"נ. ולהיפך כשעוסק במו"מ מוטרד ומשוקע בזה וכאשר נכנס בזה ואינו עושה הגדרות לעצמו

בס"ד. ש"פ בראשית, תרצ"א. ריגא.

בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ, והב' הוא רבתי, וארז"ל (מד"ר בראשית פ"א) שהוא לשון ברכה, אמר הקב"ה הרי אני בורא אותך בלשון ברכה, ובאשר הב' הוא רבתי נשאר תי' ראשית, ונק' ב' ראשית, וכמארז"ל בשביל התורה שנקראת ראשית, ובשביל ישראל שנקראים ראשית, וזהו בראשית ברא אלקים ב' שהוא ברכה בהראשית, היינו הברכה לישראל וברכה לתורה. דהו הטעם מה שבריא את העולם בפועל הוא ע"י שם אלקים, דהלא ההתהוות הוא משם הוי', דהוי' הוא מהווה, ומ"מ ההתהוות בפועל הוא ע"י שם אלקים, שהוא טבע, וזהו"ע הברכה בתורה וישראל שמגלים את האמת שהטבע עצמו הוא אלקות. ולהבין זה הנה ארז"ל (חגיגה ד"ב ע"א) ת"ר ב"ש אומרים שמים נבראו תחלה ואח"כ נבראת הארץ, דכתי' בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ, וב"ה אומרים ארץ נבראת תחלה ואח"כ שמים, שנא' ביום עשות הוי' אלקים ארץ ושמים וכו', וחכ"א זה וזה כאחת נבראו, שנא' אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים קורא אני אליהם יעמדו יחדו, ואידך מאי יחדו דלא משתלפי מהדדי, והיינו דבאופן וסדר בריאת העולם הרי יש ג' דעות ב"ש וב"ה וחכמים, דב"ש אומרים דשמים קדמו, ובה"א ארץ קדמה, ודעת חכמים דזה וזה כא' נבראו. וצ"ל תכן ענין ג' דעות הללו. ועוד דיוק הל' דחכמים סוברים דזה וזה כאחת נבראו, ולכאורה הי' לי' לומר דש"א כאחת נבראו, או שניהם כא' נבראו, ומהו אומרם הל' דזה וזה כא' נבראו. והנה שמים הם רוחני' וארץ גשמי', וא"כ איך הארץ שהיא גשמי קדמה לשמים שהיא רוחנית, ובאמת מצינו יתרון גדול במעלת הארץ על השמים, והיינו דיש יתרון בגשמי' על רוחניות, שהרי המצות נתלבשו בדברים גשמי' דוקא, וכמ"ש (דברים יד) עשר תעשר את כל תבואת זרעך וגו', דמצות מעשר היא בתבואה גשמי', שצ"ל חרישת הארץ הגשמית וזריעתה, וכן מצות ציצית היא בצמר גשמי ותפילין בקלף גשמי וד"מ שבלולב בצמחי' גשמי', וגם המצות דחובת הלבבות באהוי"ר הרי שיעור מצותן הוא שהם מלובשים במוח ולב הגשמי, שגשמי' בשר הלב וחומר המוח יהיו מלובשים בזה ממש. דהו מה שא"י בפע"ח (ואיפסקא להלכה) שקודם התפלה צריך האדם לקבל על עצמו המ"ע דואהבת לרעך כמוך, ויש בזה כמה טעמים, הא' דלהיות תכלית העבודה בתפלה הוא להיות ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך שהם הג' מיני אהבה, ולכה"פ שיהי' אופן הא' דבכל לבבך, והיינו שזה יהי' בעבודה בפועל בכל משך היום בכל עניניו, ובכדי שתהי' אהבת ה' קבועה בלבבו, הנה לזאת יקבל על עצמו קודם התפלה המ"ע דואהבת לרעך כמוך, להיותה קרובה יותר עכ"פ. ובפנימי' הענין הוא לפי שב' אהבות אלו דואהבת לרעך כמוך ואהבת את ה' אלקיך הם בדרך אור וכלי, דואהבת לרעך כמוך היא כלי לואהבת את ה' אלקיך. והב' דענין התפלה הו"ע ההתעוררות רחמים על נפשו, דהו"ע התפלה שהוא יהי רצון להמשיך בחי' רצון חדש, והוא לעורר רחמים

אמנם צ"ל מאחר דהתהוות גופי הנבראים הוא מאור הסוכ"ע, הנה מאין הוא ההתחלקות בגופי הנבראים, שהרי הנבראים הם בריבוי גופים מאד, וכמ"ש מה רבו מעשיך הוי', שהם ריבוי הנבראים עד אין שיעור, והיינו דלדב זה מה שבכל מין ומין ישנו ריבוי גדול, הרי יש ריבוי מינים עד אין מספר ושיעור כלל, מה שכל אחד ואחד מהם חלוק מחבירו בצירוף גופו, וכאמרם ז"ל (סנהדרין פ"ד מ"ה) ומלך מלכי המלכים הקב"ה טבע כל אדם בחותמו של אדם הראשון, ואין א' מהם דומה לחבירו, וכשם שהוא באדם כן הוא גם בגופי הצמחים והדומה שמשתנים זמ"ז, ומאחר שהתהוותם הוא מאוא"ס הסוכ"ע, וסוכ"ע אינו בבחי' התחלקות, א"כ איך הנבראים הן בבחי' התחלקות. אך הענין הוא דהנה בחי' סוכ"ע נמשך דרך בחי' ממכ"ע, והיינו שהתהוות הוא ע"י הע"ס בכלל וע"י המדות בפרט, וכמ"ש כי ששת ימים עשה הוי' את השמים ואת הארץ, שהם המדות העליונות, וכת"י זכור רחמיך וחסדיך כי מעולם המה, דרחמים וחסדים שייכים אל העולמות, וטעם הדבר הוא לפי כי אמרתי עולם חסד יבנה, דבנין העולמות הוא ע"י המדות העליונות, והע"מ שהם פרטי הצירופים, ועי"ז הוא ההתחלקות בנבראים, וכמו המים שהתהוותם הוא מספי' החסד, שחסד שהוא המשכה וגילוי, הנה מזה נתהוו המים שטבעם הוא מה שיורדים מגבוה לנמוך, והתהוות הרקיע הוא מספי' הגבו' וכו', אמנם עצם התהוותם הוא מבחי' הסוכ"ע, וז"ש כלם בחכ' עשית, דעשית קאי על בחי' אוא"ס הסוכ"ע, רק שהתהוות הוא ע"י החכ', ועי"ז הוא בחי' ההתחלקות. וזהו ארץ קדמה, דעשי' יש בה יתרון שהיא מבחי' סוכ"ע, ומגוף ועצם אופן ההתהוות בגוף ונפש הנבראים מובן שצ"ל התחברות בחי' סוכ"ע בממכ"ע, שהרי התהוות היש הוא מבחי' סוכ"ע, ומ"מ הוא שנמשך ע"י ממכ"ע, דהכוונה הפנימי' הוא שיהי' גילוי בחי' סוכ"ע בממכ"ע. והתחברות זאת שיהי' גילוי בחי' סוכ"ע בממכ"ע הוא ע"י האדם, שהאדם הוא ג"כ כלול מב' המדרג' דסוכ"ע וממכ"ע, שהרי האדם כלול מגוף ונפש, דנפשו הוא מהמדרג' דממכ"ע, והגוף הוא מהאור דסוכ"ע, והכוונה הוא שע"י עבודה יהי' גילוי בחי' סוכ"ע בממכ"ע. והתחברות זאת הוא ע"י התורה, וכמא' כל העוסק בתורה עושה שלום בפשמ"ע ושלום בפשמ"ט, ואו' כל העוסק בתורה שהוא ע"י התעסקות דוקא, והיינו דע"י ההתעסקות בתורה עושה שלום בפשמ"ע ובפשמ"ט, פמליא של מעלה הוא בחי' סוכ"ע וממכ"ע, ופשמ"ט הוא גוף ונפש שהם הנה"ב והנה"א, שהנה"א מתלבשת בהנה"ב לבררו ולזככו בדרך עבודה דוקא, וזהו כל העוסק בתורה שהוא ע"י ההתעסקות בתורה, וידוע דכל מחבר ומאחד ב' מדרג' הוא עצמו למעלה משניהם, וא"כ התורה שהיא מחברת בחי' סוכ"ע וממכ"ע צ"ל שהיא למעלה גם מבחי' סוכ"ע. דהנה אי' בע"ח שער מ"ט פ"ה דעיקר ענין תו' ומצות הוא לברר הניצוצות שנפלו בק"נ, וצ"ל והלא אי' בזה דתרי"ג מצות הן תרי"ג ארחין דגלגלתא, ותרי"ג מצות דאורייתא וו' מצות דרבנן הם תרי"ג עמודי אור, וכן אי' בע"ח דרמ"ח פקודין הן רמ"ח אברים דמלכא שהן בחי' המשכות וגילוי', ויש ג"כ מצות שהן בבחי' העלאה, וכמו הקרבנות וכו', דכללות כולם הוא מה

רבים על נפשו, הן בהנוגע בעניני עבודה והן בהנוגע לבני חייה ומוזני, הנה לזאת הרי קודם התפלה צריך לקבל על עצמו המ"ע דואהבת לרעך כמוך שהוא אהבת ישראל, ואז הוא כולל ונכלל בכלל ישראל, דאז הנה תפלת היחיד היא בדוגמת תפלת הרבים, שכ"ז הוא לפי שהאה צריכה להיות מורגשת בלבו ממש. וכן הוא בענין היחוד ליחדו ית', הרי ענינו הוא אשר דבר ההשגה תהי' מושגת בשכלו האנושי ובמוחו ממש כדוגמת הרגש התפילין בזרועו ובראשו ובעטיפת גופו בטלית הציצית. וטעם הדבר הוא לפי שהמצות נתלבשו בדברים גשמי, והמצות הן המשכות וגילויים דרמ"ח פקודין רמ"ח אברים דמלכא, וכל ההמשכות הם דוקא ע"י מצות מעשיות, וכת"י ויניחתו בג"ע לעבדה ולשמרה שע"י המצות מעשיות ממשיכים תוס' אור בג"ע, וארז"ל שכר מצוה מצוה, פי' דשכר מצוה שהוא ההמשכה והגילוי זהו ע"י המצוה דוקא, ובכוונת המצוה לבד, והיינו אם ח"ו לא יעשה המצוה בפועל אינו ממשיך מאומה, דהעיקר הוא עשיית המצוה בפ"מ, דמכ"ז מובן דארץ קדמה. וצ"ל מהו מעלת העשי' כ"כ שע"ז דוקא נמשכים האורות גבוהים ונעלים ביותר.

אך הענין הוא, דהנה ההארה שנמשכה מאתו ית' להוות ולהחיות העולמות הרי יש בה ב' מדרי', בחי' ממכ"ע ובהי' סוכ"ע, שהב' מדרי' ממכ"ע וסוכ"ע כוללים כללות ההשתל' מרכ"ד עד סוכ"ד, דממכ"ע הוא מראשית גילוי הקו עד מל' דמל' דעשי', וסוכ"ע הוא שסובב ומקיף את כל העולמות מרכ"ד עד סוכ"ד, וכמ"ש ומתחת זרועות עולם שזהו מתחתית העשי', רק דממכ"ע הוא בחי' גילוי וסוכ"ע הוא בחי' העלם, דאור הממכ"ע הוא שנמשך להאיר את העולם, ע"כ הוא בבחי' גילוי ונמשך ממדרי' למדרי' בכל עולם לפי ערכו, דזהו האור והחיות שבעולמות שגם בעולם התחתון יש חיות אלקי והוא החיות הנרגש בנבראים שהוא בחי' גילוי. ובעולמות בי"ע זהו בחי' חיות המרכבה, כמ"ש (יחזקאל א) ודמות פניהם פני אדם ופני ארי' אל הימין לארבעתם, ופני שור מהשמאל לארבעתן, ופני נשר לארבעתן, דהד' חיות המרכבה העליונה הוא החיות של כל הנבראים שלמטה, דמפני ארי' שבמרכבה נמשכות נפשות כל החיות, ומפני שור נפשות כל הבהמות, ומפני נשר נפשות כל העופות, ומפני אדם שבמרכבה נמשכת הנה"ב ונפשות חסידי אוה"ע. ושרש הנה"א הוא מאדם העליון שעל הכסא, דכת"י ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה, דזהו אדם אתם, אתם קרוים אדם, דאתם הוא הנה"א, הנה אתם קרוים אדם, דשרשו הוא מאדה"ע שעל הכסא. ובאצ"י הן הד' פרצופים חו"ב ז"א ומל', וכמו"כ יש מדרי' אלו למעלה מאצ"י עד ראשית גילוי הקו, שהוא כללות הגילוי שבעולמות, וראשית ההשתל' הוא בחי' חכ', כי בכחות הנעלים כח החכ' הוא הכח הראשון שהוא פנימי ובמדה ושיעור, וע"כ הוא ראשית ההשתל'. אבל כל זה הוא החיות שזהו הרוחני של הנבראים שהוא מבחי' ממכ"ע, אבל להיות התהוות גשם הנבראים כמו גשם הצומח, וגוף מציאות הבע"ח וגוף האדם, הנה זאת אא"ל מבחי' ממכ"ע, ואף אם יהיו ריבוי רבבות השתל' יהי' הכל בבחי' רוחני לא מציאות הגשמי, והוא מפני שני

ענינים, הא' להיות דבחי' ממכ"ע הוא אור שכבר נתצמצם ובא במדה ושיעור, וע"כ הוא רק בדבר ובאופן אחד היינו בחי' הרוחני' בלבד לא בחי' הגשמי' ג"כ, והב' להיות שהתהוות הגשמי הוא בבחי' התחדשות, דהיש לא הי' תחלה ומתהווה מאין ליש, וכמ"ש העקרים דהתהוות הגשמי מהרוחני אין לך בריאה יש מאין גדול מזה, וממכ"ע להיותו אור שנתהווה א"א שיהי' ממנו התחדשות דבר.

וביאור דבר זה, הוא ע"ד הידוע דבריאת יש מאין אינו בחיק הנבראים, דזהו ההפרש בין יש מאין ועילה ועלול, דעו"ע הרי ישנו בנבראים ג"כ, וכמו שכל ומדות שהם עו"ע, דשכל עילה ומדות עלולים, וכן בהג' כחות דלבושי הנפש, כח המח' כח הדבור וכח המעשה שהם בדרך עו"ע, וטעם הדבר הוא לפי שזהו רק מההעלם אל הגילוי בלבד, אבל יש מאין שהוא התחדשות דבר לא יש בחיק הנבראים, וכמא' אלמלא מתכנסין כל באי עולם אינם יכולים לברוא אף כנף יתוש אחד ולהטיל בו נשמה, כמו"כ הוא בכל דבר שנתהווה הרי לא יש בו ענין התהוות מאין ליש. והנה אור הממכ"ע הוא אור שנתהווה מה שלא הי' קודם, והכוונה דקודם שנתהווה הוא כאלו אינו ממש, ואח"כ נתהווה בבחי' אור, והתהוותו הוא בדרך התחדשות, שהרי אינו בחי' גילוי העצמות, דזהו ההפרש בין סוכ"ע לממכ"ע, דסוכ"ע הוא בבחי' גילוי העצמות, וממכ"ע הוא אינו בבחי' גילוי העצמות, והגם דממכ"ע הוא בבחי' גילוי מן העצם, מ"מ הנה זה מה שנתחדש ע"י הצמצום. וכידוע במשל דמשפיע ומקבל, שהמשפיע הנה בתחלה כאשר מאיר אור השכל לעצמו אינו ניכר כלל החיצוניות השכל השייך אל המקבל, והגם שנמצא בו חיצוניות השכל, אמנם אינו ניכר כלל אפי' גם לעצמו, שהמשפיע אינו יודע את חיצוניות השכל השייך אל המקבל, וע"י שמצמצם אור שכלו בעצמו, אז נמצא בו השכל השייך אל המקבל, הרי שזהו כמו התחדשות דבר. וכמו"כ יובן למעלה דמה שנמצא אור ע"י הצמצום להאיר את העולמות, הי"ז כמו התחדשות והתהוות דבר שלא הי' מקודם, וע"כ אין ביכולת האור הזה להיות דבר בבחי' התחדשות, מאחר שהוא עצמו מחודש, וכוונת התהוותו הוא להיות בבחי' אור וחיות עצמי, ע"כ כמה שמשתלשל ונמשך ממדרי' למדרי' הוא רק במדרי' הרוחני'. משא"כ בחי' סוכ"ע שהוא האור שהוא בבחי' א"ס ובבחי' בל"ג אין בוה הגבלה, והוא בחי' כל יכול להוות הכל, וכשם שמהווה בחי' הרוחניות כמו"כ מהווה מציאות הגשמי, דאור הסוכ"ע הוא בבחי' גילוי העצמות, וידוע דאמיתת כח ההתהוות הוא בבחי' עצמות א"ס שהוא לבדו הוא בכחו ויכולתו לברוא יש מאין, וע"כ האור שהוא בבחי' גילוי העצמות הי"ה מהווה. וזהו דכתוב כל אשר הפץ ה' עשה, דעשי' היא דוקא מבחי' הפץ ורצון ה', וז"ע נעוץ תחלתן בסופן דבחי' מל' שהיא בחי' סופא דכל דרגין דאצ"י, הנה בה דוקא הוא נעיצת התחלה, שהרי עיקר ההתהוות יש מאין הוא בעולמות בי"ע שהן בבחי' יש ממש, והתהוות היש הוא מבחי' אוא"ס הסוכ"ע, ובוה יתרון הארץ שהם הדברים גשמיים.